

GŁODNY (118) *ai*

głodny (109), **głodzien** (9); *głodzien* *RejKup*, *BudNT*, *KochSz*, *KochSob*, *PudłFr*; *głodny* : *głodzien* *BierEz* (3 : 1), *BielKron* (7 : 1), *KochPs* (7 : 1), *GrabowSet* (2 : 1).

o oraz e jasne.

sup n(a)głodni(e)jszy (1).

sg m N *głodny* (22), *głodzien* (7); -en (3), -(e)n (4); ~ (*attrib*) *głodny* (14); ~ (*praed*) *głodzien* (7) *RejKup*, *BielKron*, *BudNT*, *KochPs*, *KochSz*, *KochSob*, *PudłFr*, *głodny* (4) *RejZwierz*, *Prot*, *SkarŻyw*, *WujNT*. ◇ *G* *głodn(e)go* (4). ◇ *D* *głodn(e)mu* (9). ◇ *A* *głodn(e)go* (4), *głodny* (4). ◇ *I* *głodnym* (4). ◇ *L* *głodnym* (2). ◇ *f N* *głodną* (2), *głodna* (2); ~ (*attrib*) -ą (1) *SkarŻyw*, -a (1) *GrabowSet*; ~ (*praed*) -a (1) *BierEz*, -ą (1) *BielKom*. ◇ *G* *głodnej* (2); -ej (1), -(e)j (1). ◇ *D* *głodn(e)j* (1). ◇ *A* *głodną* (1). ◇ *I* *głodną* (1). ◇ *L* *głodn(e)j* (1). ◇ *n N* *głodn(e)*, n(a)głodni(e)jsz(e) (2). ◇ *A* *głodné* (5); -é (1), -(e) (4). ◇ *pl N m pers* *głodni* (7). *m an* *głodni* (7). *subst* *głodn(e)* (7) [w tym 1 r. cum sb du: *BielKron* 17v]. ◇ *G* *głodnych* (11). ◇ *D* *głodnym* (2). ◇ *A m pers* *głodné* (5); -é (2), -(e) (3). *m an* *głodn(e)* (1). *subst* *głodn(e)* (2). ◇ *I m* *głodn(e)mi* (3).

Sł stp, *Cn* *notuje*, *Linde XVI – XIX w.*

1. *Odczuwający potrzebę jedzenia, pragnący pożywienia, nie mający dostatecznej ilości pożywienia; famelicus* *Mącz*, *Calag*, *Cn*; *effertus fame*, *esuriens*, *esurio*, *esuritor*, *fame confectus a. enectus a. perditus*, *ieiunus*, *impastus*, *latrans Cn* (95) : *BierEz* 12, O [2 r.], S3v; Baranek iest zwierzę na profttze/ á gdy od matki zabłądzi by też w tyfiaczu Owiecz/ tedy ią po głofie pozna, á by theż na głodnieyże było/ íwey matki ízuka/ napełnieyże wwymiona inízych owiez [!] opuścziac. *FalZioł* IV 2a, IV 27a, V 14, 88v; *GlabGad* F5; *RejKup* 15v; *BielKom* Av; *BibRadz* I 8a *margin*, *Prov* 27/7; Ale oni wołali iż íie nie godzi krolowi vftaw odmieniác potwirdzonych/ pochwyćili go á wrzucili miedzy lwy głodne. *BielKron* 111; Smok wielki w íamie ná ten czás był/ kthory kiedy głodzien był ludzi kradal y pożyral *BielKron* 340v, 140, 227v; *Mącz* 117c; iż byłem głodnym á nie nákarmiliście mię/ byłem nágim á nie przydzialiliście mię *RejAp* 164; *GórnDworz* R4v; *RejPos* 63v; To potym požará głodnego każe do izby puścić vbłóciwízy go/ to będzie wołal háhau požar háhau. *RejZwierz* 89v, 39v; *BudBib* Is 29/8; *BudNT* 1.Cor 11/19[21]; *Calag* 290a; Ale będąc krzyżowác chlebá vprafzaiac Niedawno/ á póyda ípác brzucho głodné máiac. *KochPs* 86, 75, 90, 115, 188; Ledwie to íkończył á owies opuściwízy głodny oíeł/ poftapił y padł ná kolána *SkarŻyw* 545, 98, 249; *BielSjem* 33; Siáday zá ítół íeiliś głodzien *KochSob* 66; Y kámien ítał/ y koło/ ítály rzéczné brody/ W ten czás głodny Tántálus záłápił kęs wody. *KochTarn* 76; *GrabowSet* T3; *LatHar* 66, 200; *WujNT* *Matth* 12 *arg*, 1, 15/32, *Mar* 8/3, *Act* 10/10; *KmitaSpit* A3; *SkarKaz* 82b; Oítátek prędzey íie rozlázło, Níż gdybyś głodnym mrowkom głowkę máku cińnął. *CiekPotr* 32; My głodne Niemce po wodzie goniemy Z íwym włafnym zbożem *KlonFlis* D3v; *KlonWor* 43, 53, 65.

W porównaniach [w tym: jako *głodny pies* (5), *lew* (2), *harpija* (1), *kot* (1), *kruk* (1)] (10): *MiechGlab* 34; Rozdárli przeciwko mnie páłsczeki íwoie íáko lwi głodni/ gdy íie pilnie náładzą áby go włápiwíly požarli. *RejPs* 31v, 87; *RejWiz* 2v; nie piérwéy wołác przeftáne/ áż wždy kiedy (íáko pies głodny) íztukę íáką vchwyce. *OrzQuin* C2v; *HistLan* E4; *KochPs* 85; *GrabowSet* F3, L; *CiekPotr* 89.

W charakterystycznych połączeniach: być głodny(m) (głodzien) (14); głodny(-a, -e) brzuch(o) (2), ciało, człowiek (ludzie) (4), drab, harpija, jaszczor, kokosz, kot, kruk, lew (3), lud, mrowka, Niemiec, nieprzyjaciel, orda tatarska, osieł, pchła, pies (5) piak, sługa, Tatar, towarzysz, uczeń, włoczęga, złodziej, zwierz.

Przysłowie: Nie ma głodny brzuch wżu, prożne to łą łowá *KlonWor* **2v.

Szeregi: »głodny a łaknący« (1): Y uczynił fie Pan napirwey przed nim iákoby głodnym á łaknącym *RejPos* 71.

»głodny, łakomy« (1): Przez wilká ząsię wieczornego/ y leopardá nocnego/ [rozumieć możemy] Ordy Tátárkie głodne/ łakome/ y bárzo prędkie *PowodPr* 8.

»głodny i pragnący« [szyk 1 : 1] (2): Byli głodnemi y prągnącemi [*Famelici, etiam sitibundi*] ták iż w nich wftawáá dużá ich. *BibRadz Ps* 106/5; *KlonWor* 75.

W przen (11) : *RejPos* 334; Okrutnego lwá łczenie zą tobą bieży/ Ktore cię páznoktámi przeymie oftremi/ I krwią twoią łwe gárdło głodne náłyći *KochOdpr* D2; *SkarŻyw* 354; *KochSz* A3v.

głodny w co (3): IEłli łye znam ná ludziéch/ tegoś Stáśiu godzien/ Abyś w łczęścié włzelákie nigdy nie był głódzien. *PudłFr* 37; Teraz káždy w trudnieyłych łprawách łędziem godnym Chce być: choć w náukę y w cnotę ielt głodnym *ZawJeft* 35; Sługá twoy [*Boga*] w łákkę twą głodny. Ku tobie łerce łwe wznołzę *CzahTr* H3v.

W charakterystycznych połączeniach: być głódzien (głodnym) (2); głodna(-y, -e) dusza (2), gardło, lud, wilk.

Zwrot: peryfr. »suszyć głodną doległością« = morzyć głodem (1): Ty ludzie niewinne vgrážałz ciężkością/ Spráwiedliwe łufzyłz głodną doległością [!]/ A niegodne tuczyłz nieprzeliczną włością. *RybGęśli* Bv.

Wyrażenie: »głodna hojność« (1): Odpuść Pánie/ á téy Głódnéy hojności pozbaw/ y nędze bogatéy. *KochDz* 107.

Szeregi: »głodny a mdły« (1): ábyś teraz przyiał Páná Chrístułowe Ciáło prawdziwe/ ná pokarm y pośilenie głódnéy y mdłéy dułze twoiey. *KarnNap* D2.

»pragnący a głodny« (1): Iż obfićie náłyćil dułzę prągnącą/ á dułzę głódną nápełnil wżem dobrem [*Quia saturare fecit animam vacuum, et animam famelicam implevit bono*]. *BibRadz Ps* 106/9.

Przen: Chciwy, pragnący czegoś (4) : Tákżec wżyłcy chocia y węc to do łiebye znamy/ Iż wedle łwoich łtanow dołyc wżego mamy/ A przedłię iednákk częgoś biegáiąc łzukamy/ Iełliż to nie męczony ten głodny łwiát mamy. *RejFig* Aav; *RejZwierz* 89v; W kim by węc cnotá byłá/ y porządna łprawá/ Ktoremu też z pilnością biegłósci dołtawá/ Ciełz go hoyną łwą ręką/ chocia nie ielt głodny *Prot* D3; Głódni pochlebce czći mi włączáli/ Mną łobie gęby dworni wymywáli Dármoiadowie. *KochPs* 49.

a. W funkcji rzeczownika: człowiek pragnący pożywienia; esuriens *PolAnt*, *Vulg*; famelicus *PolAnt* (13) : *GlabGad* L4; przygadza łye im to co głódnym/ iż co łye im nágodzi/ to chciwy á łakomo yedzą/ nyebaczác yełli zdrowo albo nyzdrowo *KromRozm II* a3v; *RejZwierz* 135; *RejZwierz* 39v, 97v; *BudBib Iob* 22/7, *Ez* 18/7, 16; Który prawdy łtrzeże wiecznie/ Krzywdy nie łubi koniecznie: Głódné chlebem opátruie/ Więźnie z oków rozwięzuie. *KochPs* 212; *KlonWor* ded **3v.

Przysłowie: Bo powiedaią miedzy głodnemi nie długo miłość trwa/ á fnadz y ledá muchá ie czáfem zwádzi. *RejZwierc* 31v.

Szereg: »głodny a nagi« = *esuriens, nudus Vulg* (2): ábyś niedoftáttecznego/ błédnego/ głodnego/ á nágiego nie opuścił bez wípomożenia iego/ á przygárnął go do siebie y do wípomożenia fwego. *RejPos* 193v; *BudBib Tob* 4/17. [*Ponadto w innych połączeniach strukturalnych 3 r.*].

2. *Nie obfitujący w środki do życia, nieurodzajny; famelicosus Cn* (7): A gdy weszli wgłodne pułfcze/ fpuścił pthaki fpowietrza y pádáli przednogámi ich y chleb niebieski w obfitości zobłokow pádał przed namioty ich. *RejPs* 155v; Krolestwo Medłkie ku pułnocy niepłodne/ przeto głodne iest/ bo działáią chleb z migdałow/ á wino z korzenia niektórych źioł. *BielKron* 268; *GórnDworz* L2v; *RejZwierc* 80; ábo wdomv práwego oycá vżywa fynowłkiego chlebá/ ábo w głodney ftronie v kmiecia plewámi fię karmi. *SkarJedn* 38; coż to zá ziemiá ták głodna/ którą mi P. Bog obiecuie? *SkarŻyw* 283; Vcz fię od wężow/ ktorzy w kráiu głodnym/ Czuiąc o wyfpie y o brzegu płodnym/ Wnet fámodzielną komięgę robotą/ Z liebie vplotą *KlonFlis* E2.

W charakterystycznych połączeniach: głodny być; głodny(-a) kraj (3), puszcza, strona, ziemia.

3. *Obejmujący okres głodu, drożyzny; esurialis Cn* (16): Potym po siedmi lat żyznych ktore były w Eipcie potzęły przychodzitz siedm lat głodnych ktore był Iozef przepowyedzýał *HistJóz.* Cv, B2v, D4v; *Leop Gen* 41/36, 54; iuz dwie lecie głodne minęły á ielzczę pięć máią być *BielKron* 17v, 17; *BielSat* B4v; *RejZwierc* [203]v [2 r.]; *BielSjem* 24; Nie bywały tu pierwey tákie czáfy głodne/ Gdy ftráwę kupowano zá pieniądze drobne. *BielRozm* 15; Zwłáfzczá gdy fie tráfi dobremu gołpodarzowi fwoim vrobkiem w dobry rok głodnego czekác. *GostGosp* 48.

W charakterystycznych połączeniach: głodny(-e) czas (2), lato (lata) (11), rok (2).

Przysłowie: Bo kiedy kruk kruka kluie Pewnie głodne lato czuie *RejJóz* D2; Głodne to więc láto czuią/ Gdy fie lámi Krucy kluią *RejZwierc* 235.

Szereg: »żyzny albo głodny« (1): Teffaloni w Grecyey chwalili Bociáná iz im dawał znác żyzny rok álbo głodny *BielKron* 24. [*Ponadto w innych połączeniach strukturalnych 3 r.*].

Synonimy: 1. łączny, łaknący; 2. niepłodny.

Cf [GŁODNOKARY], NIEGŁODNY